

He he he! Ha ha ha! Kako će se moli zvati?

Pridjev je *multidisciplinaran* u posljednje vrijeme osobito omiljen te se gotovo svako ozbiljnije znanstveno istraživanje opisuje tim pridjevom. Kako bismo oćutjeli duh vremena, u iduća ćemo se dva broja *Hrvatskoga jezika* baviti brojidbom ili statistikom, posebnom granom primijenjene matematike. Ne bojte se, dragi čitatelji, nećemo se baviti integralima ili podatke crpsti iz logaritamskih tablica. Na temelju ćemo podataka koje je obradio Državni zavod za statistiku spoznati koja se osobna imena najčešće nadijevaju u Hrvatskoj, nastojati prikazati razlike u nadijevanju osobnih imena među različitim generacijama te utvrditi obrasce nadijevanja osobnih imena u različitim hrvatskim krajevima. U ovome ćemo se broju, ako već niste naslutili iz naslova, pozabaviti muškim osobnim imenima, a u idućemu ženskim.

.....
Sve do razdoblja 1960. – 1969.
osobna imena Ivan, Josip i
Stjepan bila su tri najčešća
muška imena.
.....

Nekoliko je važnih povijesnih razdoblja koja su utjecala na promjene u čestoci pojedinih hrvatskih osobnih imena. Kad je polovicom 10. stoljeća Hrvatska stekla svojevrsno međunarodno priznanje, hrvatski su vladari uz narodna počeli dobivati i kršćanska imena (npr. Mihajlo Krešimir, Stjepan Držislav), a postupno su kršćanska imena počela ulaziti i među pučane. Zbog odredaba su

Tridentskoga sabora (1545. – 1563.) hrvatska narodna imena polako počela iščezavati iz uporabe te se njihov udio smanjivao sve do 19. stoljeća, kad ih je donekle oživio hrvatski narodni preporod. Politička su pak zbivanja uvelike utjecala na promjene u čestoci pojedinih osobnih imena u komunističkoj Jugoslaviji. Tako je od 1945. do 70-ih godina dvadesetoga stoljeća polako rastao udio narodnih imena (od kojih neka dijelimo sa susjednim južnoslavenskim narodima), a smanjivao se udio kršćanskih imena. Nakon hrvatskoga proljeća kao svojevrsan se odgovor na zatiranje hrvatske narodne svijesti povećao udio nositelja „državotvornih” narodnih imena kao što su Tomislav i Hrvoje (čiji se udio dodatno povećao 90-ih godina dvadesetoga stoljeća, ali i ponovno smanjio u 21. stoljeću), u modu se vraćaju tradicijska kršćanska imena, a među češća muška imena prodiru strana imena (čiji se udio u 21. stoljeću dodatno povećao).

Nakon kraćega uvoda počnimo brojiti! Najčešća su muška imena stanovnika Republike Hrvatske Ivan (130 828 nositelja), Josip (77 323), Marko (50 393), Stjepan (45 287), Tomislav (39 105), Željko (37 869), Ivica (35 909), Ante (35 457), Mario (32 708) i Nikola (32 304). Dakle, Hrvati općenito najčešće nose kršćanska imena Ivan, Josip, Marko, Stjepan, Ivica, Ante i Nikola, nešto rjeđe narodna Tomislav i Željko, a od stranih je imena najrasprostranjenije muško ime talijanskoga postanja Mario. Da

se stanje u udjelu pojedinih kategorija osobnih imena mijenjalo, pokazuju podatci Državnoga zavoda za statistiku o čestoti pojedinih imena po desetljećima.

Tako je među dječacima rođenim do 1929. najviše bilo nositelja osobnih imena Ivan, Josip, Stjepan, Franjo, Ante, Nikola, Petar, Milan, Dragutin i Marko. Među najčešćim su osobnim imenima bila, dakle, tradicionalna kršćanska imena, i to u temeljnome liku (Ivan, Josip, Stjepan, Franjo, Ante, Nikola i Petar), a udio je nositelja hrvatskih narodnih imena (npr. Milan i Dragutin) među nositeljima najčešćih imena bio četiri puta manji. Sve do razdoblja 1960. – 1969. osobna imena Ivan, Josip i Stjepan bila su tri najčešća muška imena (s tim da je osobno ime Franjo ostalo četvrtim po čestoti do 1950.), udio se nositelja narodnih imena postupno povećao (sve su se češće nadijevala imena Branko, Vladimir, Željko, Damir, Darko, Zoran i Davor), a ujedno se povećao udio izvedenih kršćanskih imena (npr. Ivica), koja su do 1945. bila razmjerno rijetka jer je Katolička Crkva (koja je izdavala dio službenih dokumenata) ustrajavala na tome da imena krštenika budu isključivo temeljna (tek su osobna imena Ante i Mate u sjevernoj i srednjoj Dalmaciji bila znatno češća od temeljnih likova Antun i Matej).

	Osobno ime	Broj nositelja
1.	Ivan	130 828
2.	Josip	77 323
3.	Marko	50 393
4.	Stjepan	45 287
5.	Tomislav	39 105
6.	Željko	37 869
7.	Ivica	35 909
8.	Ante	35 457
9.	Mario	32 708
10.	Nikola	32 304

Tablica 1. Najčešća muška imena u Hrvatskoj

U razdoblju je 1960. – 1969. najčešćim muškim osobnim imenom postalo narodno ime Željko, a narodnih je imena (Željko, Damir, Darko, Mladen, Zoran i Zlatko) prvi i posljednji put bilo više od kršćanskih (Ivan, Ivica, Josip i Stjepan) među prvih deset muških imena. U razdoblju je 1970. – 1989. (vjerojatno pod utjecajem hrvatskoga proljeća) porastao i udio nositelja osobnoga imena Tomislav (koje je postalo trećim po čestoti među novorođenim dječacima) te etnonimskoga imena Hrvoje, osobnih imena koja su nosila snažan državotvoran biljeg. Udio je narodnih imena postupno

opadao (iako su češćim postala neka dotad rjeđe potvrđena narodna imena kao što je Goran) te su prvi put među deset najčešćih ušla i neka strana poput talijanskoga imena Mario, koje je bilo najomiljenije među dječacima rođenima 1970. – 1979. (osim njega se od stranih imena često nadijevalo rusko ime Igor i francusko Robert). U razdoblju 1990. – 1999. dodatno se povećao udio osobnih imena koja su nosili hrvatski narodni vladari (npr. Domagoj, Krešimir, Ljudevit i Borna) iako nijedno od

.....
 Strana su se imena počela češće
 nadijevati od 1970.
 .....

njih nije ušlo među deset najčešćih, pojavila su se neka nova kršćanska (npr. Filip i Matija) te strana imena (npr. Antonio). Među novorođenim dječacima u razdoblju 2000. – 2011. najčešća su imena bila Luka, Ivan, Marko, Filip, Karlo, Josip, Antonio, David, Petar i Matej, ukupno osam kršćanskih (od onih koja su se tradicionalno

najčešće nadijevala opstala su osobna imena Ivan, Marko, Josip i Petar, od 1990. sve se češće nadijeva osobno ime Filip, kršćansko se ime Luka najčešće nadijeva u 21. stoljeću iako u 20. stoljeću ni u jednome razdoblju nije bilo među češćima, a među najčešća su osobna imena prvi put ušla i kršćanska imena David i Matej). Od stranih su imena na prijelazu iz 20. stoljeća u 21. stoljeće najzastupljenija imena Karlo i Antonio, koja su povezana s hrvatskim tradicionalnim imenima Dragutin/Drago i Antun-/Ante. Iz navedenoga je razvidno da se udio kršćanskih imena od 1929. do danas najmanje promijenio. Pritom treba napomenuti da je udio kršćanskih imena među najčešćima pao ispod polovice samo u razdoblju 1960. – 1979. te da su se prorijedila kršćanska imena Stjepan, Franjo, Ante i Nikola (među deset najčešćih su i do 1929. i u 21. stoljeću osobna imena Ivan, Marko, Josip i Petar), ali je porastao udio nositelja imena apostola (Filip, Matej i Matija) te starozavjetnih svetaca (Danijel i David). Među najčešćim osobnim imenima novorođenih dječaka u 21. stoljeću više nema narodnih imena iako je najčešće osobno ime novorođenoga dječaka 1960. – 1969. bilo Željko. Strana su se imena počela češće nadijevati od 1970. (u razdoblju 1970. – 1979. najčešće je ime među novorođenim dječacima bilo Mario), s tim da su nakon 1990. među nositeljima stranih imena najmnogobrojniji nositelji osobnih imena Karlo i Antonio.

Dakako da postoje određene razlike u nadijevanju osobnih imena u različitim hrvatskim krajevima uvjetovane povijesnim i običajnim razlikama. Krenimo od slavonskih županija u kojima su općenito znatno češće nego u drugim krajevima zabilježena osobna imena Mato i Đuro, a osobno ime Ilija nadzastupljeno je (poglavito među starijim osobama) u Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. U Osječko-baranjskoj županiji osobito su česta osobna imena Zvonko (poglavito među pripadnicima srednjega naraštaja) i Hrvoje (među rođenima 1980. – 1989.), u Požeško-slavonskoj osobna imena Dalibor i Dario, a u Virovitičko-podravskoj Saša, Slavko i Mirko. Istočne pak, središnje i sjeverne hrvatske krajeve u 21. stoljeću povezuje osobno ime Mihael, koje je gotovo posve istisnulo tradicionalno ime Mijo.

Na hrvatskome je sjeveru u svim županijama (Varaždinskoj, Koprivničko-križevačkoj i Međimurskoj) poprilično rasprostranjeno ime Đuro, slično kao u Slavoniji, a u prvome desetljeću 21. stoljeća osobito se često (poglavito u Varaždinskoj županiji) nadijeva osobno ime Leon, koje je razmjerno rašireno i u dijelovima središnje Hrvatske te u Istri i Hrvatskome primorju. U Varaždinskoj je pak županiji među starijim stanovništvom veoma često zastupljeno osobno ime Vjekoslav, a među mlađim osobno ime Patrik (što varaždinski kraj povezuje s dijelovima središnje Hrvatske) i Lovro (osobno ime koje je nekoć bilo znatno raširenije na hrvatskome jugu). Međimursku županiju od ostalih županija sjeverne Hrvatske izdvaja često nadijevanje osobnih imena Dejan, Denis i Kristijan. U Koprivničko-križevačkoj županiji razmjerno je rašireno ime Siniša, koje tu županiju povezuje s Bjelovarsko-bilogorskom županijom, koja pripada središnjoj Hrvatskoj.

Središnja je Hrvatska zbog velikih migracijskih kretanja veoma raznolika. Krenimo od istoka. U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji razmjerno su česta i osobna imena Dalibor i Saša kao i u njoj susjednoj Virovitičko-podravskoj županiji, Siniša kao u Koprivničko-križevačkoj županiji te Đuro kao u Slavoniji i Baranji te sjevernoj Hrvatskoj. Sisačko-moslavačku, Karlovačku i Zagrebačku županiju povezuje podatak da se pripadnicima starijega naraštaja često nadijevalo osobno ime Mijo, Karlovačku i Krapinsko-zagorsku često nadijevanje osobnoga imena Kristijan nakon 1990., a Krapinsko-zagorsku, Sisačko-moslavačku i Bjelovarsko-bilogorsku županiju često nadijevanje osobnoga imena Patrik nakon 2000. U Karlovačkoj su županiji u odnosu na hrvatski prosjek nadzastupljeni nositelji osobnoga imena Mile (slično kao u Lici i sjevernoj Dalmaciji), u Sisačko-moslavačkoj županiji nositelji osobnoga imena Miroslav (uglavnom među pripadnicima srednjega naraštaja) i Dušan (uglavnom među pripadnicima srpske manjine). U Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji među rođenima su prije 1929. osobito česti bili nositelji osobnoga imena Juraj, a stariji su Zagorci često nosili i osobno ime Rudolf. U Zagrebu se pak u razdoblju 1970. – 1989. veoma često nadijevalo osobno ime Hrvoje, a u 21. stoljeću čestoćom se ističe oživljeno ime Fran, koje je uglavnom potisnulo tradicionalno ime Franjo.

U Lici su pak među Hrvatima izrazito često zastupljena osobna imena Mate, Jure i Joso, među pripadnicima srpske manjine osobno ime Dušan, a ime Mile nosili su i Hrvati i Srbi.

.....
 U sjevernim je hrvatskim krajevima, primjerice, rijetko osobno ime Ante, u južnima Franjo, osobno je ime Matija na jugu gotovo isključivo žensko ime, a na sjeveru muško. Stanovnici zapadne (poglavito Istrani), središnje i sjeverne (poglavito Međimurci) Hrvatske znatno češće nadijevaju strana imena koja su u hrvatski osobnoimenski fond prodrli u posljednjih četrdesetak godina, dok su Dalmatinci od svih Hrvata najskloniji (čak i u 21. stoljeću) ustaljenim imenima.
 .....

Spustimo se sad na more, na kojemu je „morsko” ime Marin poveznica sjevera i juga. Na sjevernome Jadranu među starijim je stanovnicima toga dijela Hrvatske osobito često bilo osobno ime Anton, među stanovnicima srednjega naraštaja imena Goran i Boris, a među mlađima ime Alen. U Istarskoj su županiji izrazito zastupljena strana imena kao što su Aldo, Bruno, Denis, Romano i Valter, a u Primorsko-goranskoj narodna imena Nenad i Vedran. U svim je pak dalmatinskim županijama među češćima osobno ime Ante, a nakon 1990. izrazito je omiljenim postalo kršćansko ime Roko. Osobno je ime Mate među najčešćim u svim dalmatinskim županijama osim Dubrovačko-neretvanske, u kojoj je istočno od Neretve potvrđen gotovo isključivo lik Mato, ali i likovi Anto i Đure/Đuro, koji povezuju taj kraj s istočnom Hercegovinom, Bosnom i Slavonijom. U Zadarskoj je županiji među češćima osobno ime Šime (od stranih je imena kao u Istri i Međimurju nadzastupljeno osobno ime Denis), u Šibensko-kninskoj županiji Joso, u Splitsko-dalmatinskoj Duje, a u Dubrovačko-neretvanskoj osobito je često ime Nikola sa svojim inačicama (najčešće su Niko i Nikša) te pokraćena imena Ivo i Pero. Treba napomenuti i kako je osobno ime Tomislav samo na sjeveru Dalmacije bilo među najomiljenijima u razdoblju 1930. – 1939., dok se u ostatku Hrvatske (s iznimkom Like, u kojoj je osobno ime Tomislav bilo među najčešćima i 1960. – 1969.) navedeno ime počelo češće nadijevati tek nakon 1970. Očito je proslava 1000. obljetnice krunjenja kralja Tomislava ostavila jači trag u Dalmaciji, u kojoj gotovo da nema naselja u kojemu ne postoji spomen-ploča s natpisom posvećenim toj obljetnici.

Iz navedenoga je razvidno kako u Hrvatskoj postoje određene povijesno (hrvatske su povijesne pokrajine stoljećima pripadale različitim državama) i običajno uvjetovane pokrajinske razlike (riječ *regija* u hrvatski je jezik ušla tek 60-ih godina 20. stoljeća te je sve češće upotrebljavani naziv *povijesna regija* oksimoron). U sjevernim je hrvatskim krajevima, primjerice, rijetko osobno ime Ante, u južnima Franjo, osobno je ime Matija na jugu gotovo isključivo žensko ime, a na sjeveru muško. Stanovnici zapadne (poglavito Istrani), središnje i sjeverne (poglavito Međimurci) Hrvatske znatno češće nadijevaju strana imena koja su u hrvatski osobnoimenski fond prodrli u posljednjih četrdesetak godina, dok su Dalmatinci od svih Hrvata najskloniji (čak i u 21. stoljeću) ustaljenim imenima. Da postoji i dubinska povezanost znatno udaljenih hrvatskih krajeva, pokazuje razmjerno često nadijevanje osobnih imena Anto i Đuro u Slavoniji i dubrovačkome kraju. Ti su krajevi, naime, i povijesno (preko istočne Bosne i istočne Hercegovine) bili znatno povezani, što pokazuju i neke dijalektne značajke. Ako pak mislite da su mijene muških imena složene, strpite se do rujna kad ćemo obraditi ženska imena. Što li ćemo sve tada pronaći?